

BAÞKANLIK SÝSTEMÝ TÜRKBULUÞU / Sefa KOYUNCU

Ekleyen Üçüncü Yeni
Cuma, 04 Pubat 2011
Son Güncelleme Cuma, 04 Pubat 2011

SEFA KOYUNCU Özal-Demirel, Ecevit-Sezer benzeri cumhurbaşkanı- başbakan çekimlerinden bunalan Türk halkı, 2007 yılı yapılan referandumda cumhurbaşkanı'nın doğrudan halk tarafından seçilmesine ezici bir çoğunlukla "evet" (yüzde) diyerek, başkanlık sistemine geçilmesi isteğini ortaya koymuştur. 2007 referandumunda cumhurbaşkanı'nın doğrudan halkın seçmesine "evet" denilmesiyle, parlamenter sistemden kısmen uzaklaşarak, başkanlık sistemine büyük bir adım atılmıştır.

BAÞKANLIK SÝSTEMÝ TÜRKBULUÞU

Başbakan Erdoğan'ın tartışmaya açtığı sistemi ilk defa Hun Türkleri'nin kullandığı ortaya çıktı.

>SEFA KOYUNCU

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, "Başkanlık tartışılmalı. Amerika bunu uyguluyorsa, başkanlık nedir, ne demeyi başkanlık nasıl bir şeydir? Halkın bunu bilmeli" sözleriyle gündeme gelen "başkanlık sistemi"ni merak edenlerin aklına aldık. "ABD'de 225 yıldır başarıyla uygulanan başkanlık sistemi, bizde de uygulanabilir mi?" sorusunun cevabını aradık.

Yrd.Doç.Dr. Savaş Etilmez

Merhum Turgut Özal, daha sonra da Süleyman Demirel tarafından gündeme getirilen başkanlık sistemiyle ilgili tartışmalara fark bir boyut getiren, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Savaş Etilmez, "Başkanlık sistemini ilk kez Türkler uyguladı" dedi. Etilmez, "Punu net bir şekilde söyleyebiliriz ki, başkanlık sistemi Türklerin değil, yabancı olduğu bir sistem değildir. Başkanlık sisteminin bugün dünyada uygulanan şekline yakın, bir devlet yönetim tarzının uygulayan devlet, M.Ö. III. Yüzyılda kurulan Asya Hun Devleti oldu, bu gelenek sonraki Türk devletlerinde de aynen devam etti" açıklamasını yaptı.

Prof. Dr. Burhan Kuzu

ABD, OSMANLI'DAN ALDI

Atatürk ve İsmet İnönü dönemlerinin, resmîyette getirilmese de uygulamada başkanlık sistemi olduğunu belirten TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu ise "Türkiye İçin Başkanlık Sistemi" adlı kitabında konuyla ilgili şu değerlendirmeyi yaptı: "Eski Türklerde ve Osmanlı'dan kalan 600 yıllık padişahlık geleneğimiz var. 1950-60 dönemi güçlü icra yönü ile bu modeli çarpıtmaktadır. Özal'ın Cumhurbaşkanlığı dönemi yer yer başkanlık sisteminin hatırlatmaktadır. Başkanlık rejiminin bizim topraklarımızda yapılabileceği ve bu topraklara yabancı olmayan bir sistem olduğu kanaatindeyiz" diyen Kuzu, "Esasen ABD'nin ilk kurulupunda bu sistem oluşturulurken, o günün Osmanlı yönetiminden etkilendikleri de bir gerçektir" diye konuştu. "150 yıldır bu memleket hep Anayasa tartışmaları ile meşgul edilmiş ve hiç bir neticeye de varılmamıştır" diyen Kuzu, başkanlık sisteminin milletin özünü temsil eden model olduğunu belirtti.

Hasan Celal Güzel

ATATÜRK BAÞKANDI

"Türk tarihinde tek lidere bağlılık", devlet sisteminin yürütülmesinde etkili olmuştur" tespitini yapan Hasan Celal Güzel de, konuyla ilgili yazısında, "Başta Osmanlı Devleti olmak üzere çeşitli Türk devletlerinde, sistemin dengeleri ve ayakta durmasını sağlayan müesseseler inşa edilmiştir. Osmanlı'nın asırlara dayanan etkin tecrübesiyle geliştirdiği yönetim modeli, önce Tanzimat bürokrasisince değiştirilmiş, daha sonra da II. Mebrûtiyet'in Yttihatçı komitacıları tarafından tahrip edilmiştir" görüpünü dile getirdi. Aslında başkanlık sisteminin bazı özelliklerinin, Cumhuriyetin kuruluşu için geçerli olduğuna dikkat çeken Güzel, "Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde, Fransa'daki başkanlık sistemi'nde olduğu gibi, başbakan ve bakanlar kurulu bulunmuştur ama fiiliyatta devlet Çankaya'dan yönetilmiştir" dedi. Güzel, uygulamada aynısı kaçılmıyorsa da İsmet İnönü'nün, Türkiye'yi 1946'da başkanlık sistemiyle yönettiğini kaydetti.

TÜRKBULUÞU REFERANDUMDA BAÞKANLIK DEDÝ

Hâlen Türkiye ve İngiltere'de uygulanan parlamenter sistemde, yasama parlamentoya ait, yürütme de parlamentonun denetimindedir. Seçmen parlamentoyu, parlamento da başbakanı seçer. Cumhurbaşkanı'nın görev vermesiyle başbakan, hükümet olur. Kabinenin parlamentodan güven oyu alması gerekir. Cumhurbaşkanı ve başbakan arasındaki görüş ayrılıkları zaman zaman ortaya çıkan 'iki başlılık' sistemin kilitlenmesine yol açmaktadır. Özal-Demirel, Ecevit-Sezer benzeri cumhurbaşkanı- başbakan çekişmelerinden bunalan Türk halkı, 2007 yılında yapılan referandumda cumhurbaşkanı'nın doğrudan tarafından seçilmesine ezici bir çoğunlukla 'evet' (yüzde 69) diyerek, başkanlık sistemine geçilmesi isteğini ortaya koymuştur. 2007 referandumunda cumhurbaşkanı'nı doğrudan halkın seçmesine 'evet' denilmesiyle, parlamenter sistemden kısmen uzaklaşarak, başkanlık sistemine büyük bir adım atılmıştır.

BABKANLIK VE YARI BABKANLIK SİSTEMİ NASIL ÇALIPIR?

Amerika Birleşik Devletlerinde başarıyla uygulanan 'başkanlık sistemi'nde, devlet başkanı doğrudan halk tarafından seçilir, yürütmenin başıdır. Bu sistemde kuvvetler ayrılığı ilkesi keskindir. Yasamanın (meclis-senato) yürütme yetkisi yoktur. Yürütme organında (hükümette) görev alan bir kişi aynı anda yasamada (meclis ve senatoda) görev alamaz. Başkan, yasama organının (parlamentonun) çalışmasına katılmaz. Başkanlık sistemi ABD'nin yanı sıra Arjantin, Belarus, Bol Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, Endonezya, Ermenistan, Ekvador, El Salvador, Filipinler, Guatemala, Güney Kore, Haiti, Honduras, İran, Kazakistan, Kenya, Kolombiya, Kosta Rika, Liberya, Meksika, Nikaragua, Nijerya, Panama, Paraguay, Peru, Seypeller, Sierra Leone, Sri Lanka, Surinam, Tili, Tanzanya, Uganda, Uruguay, Venezuela ve Zambiya'da uygulanmaktadır. Fransa, Rusya, Portekiz, Finlandiya ve Namibiya'da uygulanan 'yarı başkanlık sistemi', başkanlık sistemi ile parlamenter sistemin karışımıdır. Yürütme gücü, halk tarafından seçilen devlet başkanı güvenine dayanan hükümet başkanı arasında paylaşılır. Fiili olarak ise yürütmenin başı devlet başkanıdır. Yarı başkanlık sistemi parlamenter sistemde olduğu gibi zaman zaman cumhurbaşkanı başbakan arasındaki görüş ayrılıkları, iki başlılıkta yol açabilir.

Sefa Koyuncu, Türkiye- 04ubat 2011 Cuma

KAYNAK: <http://www.turkiyegazetesi.com/haberdetay.aspx?haberid=478939>

http://www.netgazete.com/News/758352/sefa_koyuncu_inceledi_baskanlik_turk_bulusu.aspx

<http://www.haberjet.com/NewsDetail.aspx?NewsID=758352>

Sefa Koyuncu Twitter sayfası: <http://twitter.com/sefakoyuncu>